POLITISK KRONIK

UDLANDET

April 1962

1. – I Schweiz afholdes folkeafstemning om forslag til forfatningsændring, hvorefter fremstilling, import, transit, oplagring og brug af kernevåben på schweizisk territorium forbydes. Forslaget forkastes med ca. 537.000 stemmer mod ca. 286.000.

Tilhængere inden for den syriske hær af Syriens genforening med Ægypten tager magten i Aleppo. – 2. Den regerende officersjunta, de kommanderende i alle militære regioner undtagen Aleppo og politiske ledere slutter overenskomst, hvorefter lederne af kuppet 28/3 skal forlade landet, præsident Nazim el Kudsi genindsættes og forfatningen genoprettes. En overgangsregering skal afholde valg og folkeafstemning om spørgsmålet om genforening med Ægypten. – 3. Oprøret i Aleppo slås ned. – 13. Præsident Nazim el Kudsi genindsættes. – 16. Ny regering dannes med Ahmed Bashir el Azmed som ministerpræsident, general Abdel Karim Zahreddin som forsvarsminister og Adnan Azhari som udenrigsminister.

2. – Statssekretær i udenrigsministeriet Salvador Lopez kræver den britiske koloni Nord Borneo indlemmet i Philippinerne.

3. – Præsident Arosemena meddeler – efter pres fra officerskorpset og anden side – at Ecuador afbryder de diplomatiske forbindelser med Cuba (se 30/1).

6. – Præsident de Gaulle erklærer i en fjernsynstale forud for folkeafstemningen om Evianaftalerne (se 7/4), at folkeafstemninger vil indgå som et fast led i de fremtidige politiske institutioner i Frankrig.

På en konference i London om Kenyas fremtidige forfatning har Kenya African National Union (KANU) under Jomo Kenyatta krævet en stærk centralmagt og Kenya African Democratic Union (KADU) under Ronald Ngala en decentraliseret styreform. Efter langvarige forhandlinger har de to partier givet deres tilslutning til et kompromisforslag fremsat af koloniminister Maudling.

En konference i London om Zanzibars fremtidige forfatning ender uden resultat.

7. – En provisorisk regering (se 18/3) under ledelse af Abderrahman Farés og med sæde i Rocher Noir i nærheden af byen Algier overtager administrationen i Algier. – 8. Ved en folkeafstemning i Frankrig godkendes aftalerne i Evian (se 18/3) og de dertil knyttede ekstraordinære beføjelser for præsident de Gaulle med godt 90 % af de afgivne gyldige stemmer. Valgdeltagelsen er ca. 75 %. – 12. Fhv. ministerpræsident Georges Bidault »går under jorden« for at bekæmpe de Gaulles Algierpolitik. – 13. Edmond Jouhaud (se 18/3) dømmes til døden af en militærdomstol. – 20. Lederen af den hemmelige hær i Algier OAS, general Raoul Salan, tages til fange af det franske politi. – Lederen af den algierske natio-

nalbevægelse (MNA), Messali Hadj, foreslår den algierske befrielsesfront (FLN), at der gøres en ende på broderstriden, og at de to bevægelsers stridskræfter sluttes sammen.

Den tidligere jugoslaviske vicepræsident Milovan Djilas (1957 idømt 7 års tugthus for bogen »Den nye klasse«, løsladt januar 1961) arresteres.

9. – I Argentina har præsident Guido (se 18/3) udnævnt en ny regering med Mariano J. Drago som udenrigsminister, Rodolfo Martinez som indenrigsminister, Ernesto Lanusse som forsvarsminister og Federico Pinedo som økonomiminister. – 17. De intransigente radikale (UCRI) opfordrer præsident Guido til at løslade fhv. præsident Frondizi og lade kongressen afgøre, om valgene 18/3 skal være gyldige. – 19. De ledende officerer kræver valgene annulleret og skarpere forholdsregler mod perónisterne. Som protest mod officerernes indblanding i regeringens politik træder Drago, Martinez og Pinedo tilbage. – 25. Præsidenten annullerer valgene 18/3 og meddeler, at der vil blive afholdt præsidentvalg 27/10 1963. – 30. dannes ny regering med Bonifacio del Carril som udenrigsminister, Alvaro Alsogaray som økonomiminister og Jorge Walter Perkins som indenrigsminister.

10. – Ved parlamentsvalget i Jamaica (se 6/2) besætter arbejderpartiet 26 (ved opløsningen 15) og det nationale folkeparti (People's National Party) 19 (27) pladser; i det opløste parlament sad desuden 3 uafhængige. Efter valget afløser en arbejderpartiregering under den 77-årige Sir Alexander Bustamente Norman Manleys PNP-regering.

11. – Præsident Kennedy meddeler, at hans særlige repræsentant i Berlin, general Lucius Clay, vil vende tilbage til USA, men fortsat være til disposition som rådgiver i spørgsmål vedrørende Berlin. Skridtet begrundes med forbedringen af moralen og den økonomiske situation i Vestberlin. – 14. New York Times offentliggør en ny amerikansk plan til løsning af Berlinkrisen. Planen forudsætter de facto anerkendelse af den østtyske regering og anerkendelse af de eksisterende grænser. Det amerikanske udenrigsministerium protesterer over for den tyske ambassadør i Washington mod planens offentliggørelse ved indiskretioner i Bonn. Bonn afviser beskyldningerne. – 16. De sonderende samtaler om Berlinspørgsmålet mellem ambassadør Llewellyn Thompson og udenrigsminister Gromyko (se 2/1) fortsættes med samtaler i Washington mellem udenrigsminister Dean Rusk og den russiske ambassadør i Washington Anatol Dobrynin. Nye samtaler finder sted 23/4 og 27/4. – 21. New York Times meddeler enkeltheder vedrørende en planlagt international kontrolmyndighed til sikring af tilførselsvejene mellem Vestberlin og Den tyske Forbundsrepublik. – 24. Udenrigsminister Gromyko opstiller i en tale i den øverste sovjet tre krav, som må opfyldes ved en løsning af Berlinspørgsmålet: anerkendelse af den østtyske demokratiske republik, sikkerhed for, at ingen af de to tyske stater får kernevåben, ikke-angrebspagt mellem NATO og Warszavapagtens lande.

13. – 18 af stortingets udvidede udenrigs- og konstitutionskomités 24 medlemmer indstiller, at den norske regering skal anmode EEC om forhandlinger om fuldt medlemskab. Komitéen er enig om, at der, når resultatet af forhandlingerne foreligger, bør afholdes en vejledende folkeafstemning – 28. Stortinget vedtager efter 4 dages debat med 113 stemmer mod 37 (11 af arbejderpartiet, 15 af centerpartiet, 7 af kr.folkeparti, 2 af venstre og socialistisk folkepartis 2 mand) komitéens flertalsindstilling. Et forslag fra s. f. om, at Norge ikke for tiden skal rette nogen henvendelse til EEC, forkastes med 148 stemmer mod 2, og et forslag om, at Norge skal forhandle med EEC om associering, forkastes med 112 stemmer mod 38.

Den hidtidige finske udenrigsminister,

agraren Ahti Karjalainen, danner flertalsregering bestående af repræsentanter for de 4 ikke-socialistiske partier samt fagforeningernes centralforbund FFC. Forud er gået langvarige og besværlige forhandlinger, navnlig i anledning af FFCs krav om optagelse i regeringens program af et punkt om forkortelse af arbejdsugen til 40 timer, og regeringen kommer først i stand efter pres fra præsident Kekkonen på samlingspartiet og det svenske folkeparti. De 4 ikke-socialistiske partier udgør tilsammen 112 af rigsdagens 200 medlemmer (se 4.-5/2), desuden kan regeringen regne med støtte fra de frisindedes ene rigsdagsmand og – på grund af FFCs deltagelse – fra den socialdemokratiske oppositions 2 mand. Af de 15 ministre tilhører 5 agrarforbundet, 3 samlingspartiet, 2 det svenske folkeparti, 2 (den ene udenrigsministeren, professor Veli Merikoski) det finske folkeparti og 3 FFC.

14. – Ministeriet Michel Debré træder tilbage, og præsident de Gaulle overdrager sin tidligere kabinetschef Georges Pompidou at danne regering. – 15. I Pompidous ministerium fortsætter de vigtigste ministre på deres hidtidige poster: Couve de Murville som udenrigsminister, Roger Frey som indenrigsminister, Pierre Messmer som forsvarsminister, Giscard d'Estaing som finansminister og Louis Joxe som minister for Algier. I alt udnævnes 6 nye ministre, deriblandt folkerepublikanerne (MRP) Pierre Pflimlin (samarbejdet med de afrikanske stater) og Maurice Schumann (regionalplanlægning), og 3 nye statssekretærer. En nyoprettet post som minister for videnskabelig forskning besættes med ambassadøren i Rom Gaston Palewski. I det nye kabinet tilhører 11 ministre mod hidtil 9 Unionen for den nye Republik (UNR) og 5 (3) MRP. – 27. Nationalforsamlingen vedtager med 259 stemmer (UNR og MRP) mod 128 (kommunister, socialister, radikale og yderste højre) et tillidsvotum til den nye regering; 119, deriblandt flertallet af de uafhængige (konservative), undlader at stemme.

16. – Bolivia afbryder de diplomatiske forbindelser med Chile i en strid om udnyttelsen af vandet i Lauca floden.

18. – Loven om den vestindiske føderations opløsning stadfæstes (se 6/2). Den formelle opløsning sker 31/5.

19. – Samtaler i Léopoldville mellem ministerpræsident Cyrille Adoula og præsident Moise Tshombe afbrydes, uden at der er opnået noget resultat i spørgsmålet om Katangas stilling.

22. – Repræsentanter for Storbritannien og Guatemala samt Britisk Honduras har i San Juan (Puerto Rico) forhandlet om Br. Guatemalas fremtid (se 1/1). I en erklæring bebudes forstærket økonomisk samarbejde og Br. Honduras' indtræden i det mellemamerikanske fællesmarked.

24. – Præsident Kennedy bemyndiger atomenergikommissionen til at gennemføre kernevåbenforsøg i atmosfæren, og 25/4 påbegyndes en serie af sådanne forsøg i Stillehavet.

27. – Ved parlamentsvalget i Føderationen Rhodesia-Nyasaland besætter premierminister Sir Roy Welenskys United Federal Party 54 af i alt 59 pladser. Valget boycottes af samtlige afrikanske partier og de fleste europæiske oppositionspartier.

29. – I El Salvador vælges lederen af det nationale forsoningsparti (PNC) Julio Adalberto Rivera til præsident uden modkandidat. De andre partier boycotter valget, idet de hævder, at PNC, der ved valget i december 1961 besatte samtlige 54 pladser i den grundlovgivende forsamling, støttes med statsmidler.

Maj 1962

2. – Norge anmoder i Bruxelles om optagelse i EEC (se 13/4).

Den koreanske general Chang Do Yung, først dømt til døden (se 10/1) og senere til livsvarigt fængsel, benådes.

3. – I Argentina udnævner præsidens Guido José Cantilo til forsvarsminister (se 9/4). – 19. Præsidenten hjemsender kongressen og meddeler, at nye valg vil blive afholdt 31/3 1963. Han meddeler samtidig, at de politiske partier vil blive reorganiseret, og at der vil blive udarbejdet regler for partiernes rettigheder og pligter. Deputeretkammerets præsidium protesterer. – 25. Under en ny regeringskrise demissionerer indenrigsminister Jorge Walter Perkins.

4. – I Venezuela besætter marineinfanteri havnebyen Carupano og kræver præsident Betancourts tilbagetræden. – 5. Luftvåbenet sættes ind, og oprøret knuses. Regeringen gør det kommunistiske parti og den cubanske regering ansvarlig for oprøret, og 10/5 forbydes det kommunistiske parti og den revolutionære venstrebevægelse.

5. – Pathet Lao styrker erobrer byen Nam Tha i det nordvestlige Laos. 11/5 meddeles fra Vientiane, at Pathet Lao har besat Ban Houei Sai ved Mekongfloden ved grænsen til Thailand. – 9. Præsident Kennedy betegner de kommunistiske aktioner i Laos som et klart brud på våbenstilstandaftalen af 3/5 1961 og advarer mod følgerne, hvis aktionerne ikke indstilles. – 14. En amerikansk kampgruppe, der befinder sig i Thailand i anledning af SEATO-manøvrer, tager opstilling ved grænsen til Laos. Forinden har den 7. amerikanske flåde fået ordre til at landsætte forstærkninger. Landsætningen begynder 17/5. 15/5 meddeler forsvarsminister McNamara, at USA's samlede militære styrker i Thailand vil blive forøget til 5000 mand.

Den spanske regering indfører undtagelsestilstand i provinserne Asturias, Vizcaya og Guipuzcoa i et forsøg på at standse strejkebølge i Nordspanien.

6. – Til ny præsident for den italienske republik efter Giovanni Gronchi vælger en valgmandsforsamling bestående af senatets og deputeretkammerets medlemmer samt repræsentanter for de autonome regioner, i alt 854, i 9. valgomgang de kristelige demokraters officielle kandidat, udenrigsminister Antonio Segni, med 443 stemmer mod 334 for socialdemokraten Giuseppe Saragat. – 29. Viceministerpræsident Attilio Piccioni (kr. dem.) udnævnes til udenrigsminister.

I Colombia vælges Guilermo Leon Valencia med stort flertal til præsident efter Alberto Lleras Camargo.

7. – På en pressekonference i Berlin giver forbundskansler Adenauer udtryk for stor skepsis med hensyn til de amerikansk-russiske samtaler om Berlin og den amerikanske plan om en international kontrolmyndighed (se 11/4). Han meddeler, at den tyske ambassadør i Washington Wilhelm Grewe vil blive hjemkaldt. – 8. Det amerikanske udenrigsministerium offentliggør en erklæring, hvori man tager stilling til Adenauers kritik. – 9. Præsident Kennedy erklærer, at samtalerne med Sovjetunionen om Berlinspørgsmålet vil blive fortsat. Forbundspressechef Felix von Eckardt udtaler, at Adenauer med sine udtalelser kun har villet advare mod overdreven optimisme. – 14. Efter en samtale mellem Adenauer og den amerikanske ambassadør i Bonn meddeles, at der er konstateret enighed på alle væsentlige punkter. – 15. Præsident de Gaulle går ind for status quo i Berlin og betegner solidariteten mellem Frankrig og Tyskland som en vigtig forudsætning for Europas velstand, forsvar og ligevægt. – Præsident Kennedy overrækker den tyske ambassa-

dør Wilhelm Grewe et personligt budskab til forbundskansler Adenauer. – 22. Udenrigsministeriet i Bonn overrækker den amerikanske ambassadør et memorandum om de russisk-amerikanske samtaler om Berlin og planen om en international kontrolmyndighed. – 30. Samtalerne mellem udenrigsminister Dean Rusk og ambassadør Dobrynin genoptages.

9. – Lederen af den provisoriske algierske regering (GPRA) i Tunis Ben Youssef Ben Khedda advarer den muhammedanske befolkning i Algier mod at lade sig provokere af OAS og opfordrer den europæiske befolkning til ikke at identificere sig med OAS's aktioner. Han erklærer, at europæerne har deres plads i det fremtidige Algier, og at det alene kommer an på dem selv, om de gør sig fortjent til den. – 23. General Salan (se 7/4) dømmes af en militærdomstol til livsvarigt fængsel. – 27. Regeringen ophæver militærdomstolen. – 28. Den franske regering ophæver opholdsbestemmelserne for lederen af den algierske nationalbevægelse (MNA) Messali Hadj. – OAS opfordrer i en radioudsendelse den algierske befrielsesfront (FLN) til direkte forhandlinger med udelukkelse af den franske regering for at frelse Algier fra kaos. – 29. Prræsidenten for det provisoriske regeringsråd i Algier Abderrahman Farés demenierer rygter om forhandlinger mellem OAS og FLN.

13. – Den indiske Unions vicepræsident Sarveapalli Radhakrishnan er valgt til præsident efter Rajendra Prasad. Til ny vicepræsident er valgt guvernøren af Buhar Zakir Hussain.

14. – Milovan Dijlas (se 7/4) idømmes 5 års fængsel for offentliggørelse af statshemmeligheder i forbindelse med bogen »Samtaler med Stalin«.

15. – Fem folkerepublikanske medlemmer af den franske regering, deriblandt de nylig udnævnte Pierre Pflimlin og Maurice Schumann (se 14/4) træder tilbage som protest mod udtalelser af præsident de Gaulle, hvori han erklærer, at tanken om et supranationalt Europa er uigennemførlig. – 22. Den konservative gruppe (de uafhængige) opfordrer sine 4 medlemmer i regeringen, deriblandt finansminister Giscard d'Estaing og statsminister for de oversøiske departementer og territorier Louis Jacquinot, til at træde tilbage, men opfordringen efterkommes ikke.

23.–24. – Flere syriske ministre, deriblandt udenrigsministeren, træder tilbage (se 1/4).

24. – Den hollandske overkommando i Hollandia meddeler, at der på ny er landsat indonesiske faldskærmstropper i Hollandsk Ny Guinea, efter at andre faldskærmstropper, landsat i begyndelsen af maj, er tilintetgjort eller splittet af hollandske styrker.

På en konference i London er der opnået enighed om at danne en ny vestindisk føderation (The West Indies Federation) omfattende Barbados og øerne i Leeward- og Windward-gruppen (Antigua, Dominica, Grenada, Montserrat, St. Kitts-Nevis-Anguilla, St. Lucia og St. Vincent) (»de otte små«). En ny konference, hvor også oppositionspartierne skal være repræsenteret, skal træffe bestemmelse om den nærmere udformning af den nye føderation. (se 18/4).

Den amerikanske »astronaut« Scott Carpenter omkredser jorden 3 gange i en rumkapsel (se 20/2).

25. – Ved parlamentsvalget i Sierra Leone opnår premierminister Sir Milton Margai's folkeparti 28 af de 62 pladser, der besættes ved direkte valg, medens 20 tilfalder All People's Congress under ledelse af Slaka Stevens og det dermed forbundne Sierra Leone Progressive Independence Movement. Desuden vælges 14 uafhængige, hvoraf 12 erklærer at ville støtte folkepartiet. – 28. genudnævnes Sir

Milton Margai til premierminister og danner regering 5/6.

28. – Det jugoslaviske udenrigsministerium meddeler, at den russiske regering har indbudt præsident Tito til at tilbringe sin ferie i Sovjetunionen.

29. – Den øverste domstol i Jerusalem stadfæster dødsdommen over Adolf Eichmann (se 15/12 1961), der henrettes 31/5, efter at præsident Ben-Zvi har afslået en benådningsansøgning.

31. – Den tyrkiske ministerpræsident Ismet Inönü demissionerer på grund af uenighed mellem de to regeringspartier, det republikanske folkeparti og retfærdighedspartiet, i spørgsmålet om amnesti for de tidligere Menderes-tilhængere.

Juni 1962

1. – Indien har protesteret imod, at Kina og Pakistan har sluttet overenskomst om fastlæggelse af grænsen mellem den kinesiske provins Sinkiang og den del af Kashmir, som er besat af Pakistan.

2. – I Venezuela bemægtiger en bataljon marineinfanteri sig flådebasen Puerto Cabello, men oprøret slås ned af loyale tropper (se 4/5.).

Irak afbryder de diplomatiske forbindelser med USA p. g. a. USA's anerkendelse af Kuwait.

På en konference i Lagos af 19 afrikanske udenrigsministre er der opnået enighed om et revideret udkast til en interafrikansk organisation, som skal forelægges regeringerne i alle uafhængige afrikanske stater.

3. – Forbundskansler Adenauer erklærer, at han ikke tænker på at trække sig tilbage i den nærmeste tid. – 5. genvælger det kristelig-demokratiske parti på sin kongres i Dortmund Adenauer som partiets formand for 2 år med 391 stemmer mod 19; 46 undlader at stemme. Samtidig vælges til en ny post som administrerende leder af partiet indenrigsminister i Nordrhein-Westfalen Josef Dufhues.

4. – Portugal anmoder om forhandling med EEC uden at præcisere, om der eventuelt ønskes fuldt medlemskab eller associering. Hermed har alle 7 EFTA-stater anmodet om forhandling med EEC.

6. – Den syriske ministerpræsident Bashir Azmeh udtaler sig for en føderation af Syrien og Ægypten, evt. tillige Irak og andre arabiske stater. – 23. erklærer han, at hans regering som en nødhjælpsregering ikke er i stand til at træffe afgørelser om landets fremtid.

7. – I Cairo afsluttes en økonomisk konference inden for den arabiske liga. Repræsentanter for Marokko, Jordan, Syrien, Kuwait og Den forenede arabiske Republik har underskrevet en overenskomst om økonomisk samarbejde.

Efter at der i april er afholdt valg i Pakistan under en ny forfatning, indgiver regeringen sin afskedsbegæring. – 8. Præsident Ayub Khan ophæver krigsretstilstanden, der har været i kraft siden 7/10 1958. – 13. dannes ny regering, hvori præsidenten selv overtager forsvarsministerposten.

8. – På en konference i London er der truffet beslutning om, at Trinidad-Tobago fra 31/8 skal være en uafhængig stat inden for det britiske Commonwealth (se 6/2).

10. – I Spanien suspenderes en grundlovsbestemmelse, der giver borgerne ret til frit at bestemme, hvor de vil opholde sig,

for 2 år. Fem politikere, der har deltaget i en kongres i München sammen med spanske emigrantpolitikere, arresteres efter deres hjemkomst og får valget mellem at gå i landflygtighed eller få anvist bestemt bopæl i Spanien. Gil Robles og Prados Arrarte vælger landflygtighed i Paris, Fernando Alvarez de Miranda, Joaquin Satrustegui og Jaime Miralles forvisning til de kanariske øer. I de følgende dage foretager politiet yderligere arrestationer.

Ved præsidentvalget i Peru opnår ingen af kandidaterne en trediedel af samtlige stemmer, og det bliver derfor den samme dag valgte kongres, der skal vælge ny præsident efter Manuel Prado blandt de tre kandidater, der opnåede de højeste stemmetal, Victor Raul Haya de la Torre, Alianza Popular Revolucionaria Americana (APRA),Fernando Belaunde, Partido Acción Popular, og general Manuel Odria, Unión Nacional Odrista, præsident 1948–56.

12. – I Laos er dannet samlingsregering med neutralisten Souvanna Phouma som ministerpræsident og forsvarsminister. Boun Oum er ikke medlem af den nye regering, men hans forsvarsminister, general Phoumi Nosavan, er første viceministerpræsident og finansminister, og lederen af det kommunistiske Neo Lao Haksat, Souphannouvong, er anden viceministerpræsident og minister for økonomisk planlægning. Både inden- og udenrigsministerposten er besat med neutralister, den sidste med Quinim Pholsena. Den nye regering indsættes 23/6 af kong Savang Vathana, efter at Buon Oum har indgivet sin afskedsbegæring. – 24. Der proklameres våbenstilstand i hele Laos, og regeringen vælger en delegation, som under ledelse af udenrigsminister Quinim Pholsena skal rejse til Genève for at forhandle om en erklæring om Laos' neutralitet.

13. – 289 deputerede udvandrer af den franske nationalforsamling som protest mod regeringens »antieuropæiske politik«.

14. – I Paris underskriver repræsentanter for Storbritannien, Frankrig, Vesttyskland, Italien, Belgien, Holland, Danmark, Norge, Sverige, Spanien, Schweiz og Østrig konvention om oprettelse af en europæisk rumforskningsorganisation, ESRO (European Space Research Organization).

16. – Repræsentanter for Casablanca-staterne er på en konference i Cairo blevet enige om oprettelsen af et afrikansk fællesmarked. Detaljerne skal drøftes på en ny konference senere på året.

17. – Efter forhandlinger med det provisoriske regeringsråd i Rocher Noir i Algier afblæser den hemmelige hær OAS den brændte jords politik og tilbagekalder ordren til europæerne om at forlade landet.

Dr. Chawki Mostefai, muhammedansk medlem af regeringsrådet, meddeler, at der efter folkeafstemningen 1/7 vil blive givet OAS-terroristerne amnesti, og at også europæere vil blive optaget i de algierske politistyrker. Viceministerpræsident Ben Bella og andre medlemmer af den algierske eksilregering i Tunis erklærer, at de ikke vil vide af nogen overenskomst med OAS; på den anden side er den godkendt af de to fremtrædende medlemmer af eksilregeringen Belkacem Krim og Boudiaf.

18. – Ved parlamentsvalget i Canada mister det konservative parti det absolutte flertal. I 262 af 265 kredse er efter den foreløbige opgørelse valgt 117 (1958:208) konservative, 96 (49) liberale, Social Credit har fået 30 (0) mandater og det nye demokratiske parti (se 5/8 1961) 19 (8). Valgets største overraskelse er, at Social Credit under ledelse af Real Caoutte i Quebec provinsen har opnået 26 mandater.

Sydkoreas fungerende præsident, general Pak Chung-Hi, overtager tillige posten som premierminister, indtil der kan findes en efterfølger efter generalløjtnant Song Yo Chan, fratrådt 16/6.

21. – I en erklæring fra præsident Kennedys pressesekretær Salinger gives der udtryk for alvorlig bekymring i anledning af store koncentrationer af land- og luftstridskræfter i Fukien-provinsen ud for kystøerne Quemoy og Matsu. Ifl. Peking radio 23/6 forbereder general Chiang Kai-shek invasion på fastlandet. – 27. Præsident Kennedy erklærer, at USA vil tage de nødvendige skridt til at sikre forsvaret af Formosa og Pescadorerne, hvis de kinesiske kommunister angriber Quemoy og Matsu.

25. – I Tyrkiet danner Ismet Inönü ny koalitionsregering af det republikanske folkeparti (12 ministre), partiet Det nye Tyrkiet (6), det republikanske bondeparti (4) og uafhængige, der er udtrådt af retfærdighedspartiet (1). Feridun Erkin fortsætter som udenrigsminister. Spørgsmålet om amnesti (se 31/5) er løst på den måde, at de, der afsoner fængsel indtil 6 år, vil blive frigivet til oktober, og de øvrige vil få straffen afkortet med 4 år.

29. – I Brasilien forkaster deputeretkammeret et forslag fra præsident Goulart om at vælge udenrigsminister Santiago Dantas til regeringschef efter Tancredo Neves, der er trådt tilbage, med 174 stemmer (de to konservative partier: det socialistiske parti og den nationaldemokratiske union) mod 110 (væsentligst Goularts og Dantas' eget parti, det brasilianske arbejderparti).

29. – På en konference i London er der opnået enighed om, at Uganda fra 9/10 1962 skal være uafhængig. Den britiske regering vil støtte en anmodning om optagelse i Commonwealth.

Tanganyikas nationalforsamling vedtager, at landet fra 9/12 1962 skal være republik.

DANMARK

April 1962

3. – I udenrigsministeriet underskrives en 4-årig dansk-polsk handelsaftale.

Finansminister Hans R. Knudsen fremsætter forslag om forhøjelse af stedtillægget og indførelse af en særlig feriegodtgørelse for statens tjenestemænd (se 26/1). Merudgiften udgør ca. 45 mill. kr. Forslaget vedtages 27/4 med 73 stemmer mod 6 (uafh.); 48 (v. og k. f.) der har foreslået, at beløbet udbetales som overenskomsttillæg, undlader at stemme.

Trafikminister Lindberg fremsætter forslag om ændringer i lov om telekommunikation m. m. ved radio. Lovforslaget går ud på at kriminalisere de såkaldte piratsenderes virksomhed (se 22/3). Forslaget vedtages 14/6 med 83 stemmer mod 38 (v., k. f. og uafh.), medens 23 (en del v., den kons. Thestrup og grønlænderen Rosing) undlader at stemme.

4. – I folketinget oplyser trafikminister Lindberg på spørgsmål af Aksel Larsen (s. f.), at telefonselskaberne på ministerens foranledning har udmeldt sig af Dansk Arbejdsgiverforening.

8. – Statsminister Kampmann erklærer i Aktuelt, at omsætningsafgiften skal gennemføres inden sommerferien.

10. – I anledning af 7 folketingsmedlemmers henvendelse (se 16/6 1961) fastslår ombudsmanden, i modstrid med trafikminister Lindbergs opfattelse, at statens repræsentanter i SAS, i første række departementscheferne Dige og Palle Christensen, der deltog i arbejdsudvalgets forhandlinger, havde indberetningspligt til ministeren, og at indberetning i hvert fald burde være sket efter et møde 20/9 1960, hvor det blev gjort klart, at der var indtrådt en alvorlig forringelse af SAS's økonomi.

Folketinget vedtager ved 3. behandling forslag om ændring i lov om boligbyggeri (forhøjelse af m²-tilskuddet) med 91 stemmer mod 53 (v., k. f. og uafh.).

På Industriforeningens generalforsamling gør formanden for Industrirådet, direktør I. C. Thygesen, sig til talsmand for et uvildigt samordningsorgan.

11. – I udenrigsministeriet underskrives en aftale med Senegal om økonomisk, teknisk og industriel bistand samt en samhandelsaftale med årlige kontingenter på godt 10 mill. kr. hver vej.

12. – Landbrugets organisationer forhandler med landbrugsminister Skytte om kornordning og højere hjemmemarkedspriser for kød, flæsk, æg og fjerkræ m. m. (se 30/3). I øvrigt meddeles, at 2. og sidste rate (ca. 210 mill. kr.) af tilskuddene til de enkelte landbrugere i henhold til støttelovgivningen af 1961 vil blive udbetalt inden påske.

På generalforsamlingen i Handels- og Kontorfagenes Arbejdsgiverforening fremsætter formanden, direktør Aksel Nielsen, en stærk kritik af de arbejdsgivere, der byder lønningerne op.

13. – Udenrigsminister Krag fremsætter forslag om ratifikation af samarbejdsoverenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige (se 23/3). Forslaget vedtages enstemmigt 15/5.

Kulturminister Bomholt fremsætter forslag til lov om teatre, og undervisningsminister Helveg Petersen fremsætter forslag, hvorefter lærerhøjskolen får status som højere læreanstalt.

LO's forretningsudvalg vedtager enstemmigt en udtalelse, der giver udtryk for tilslutning til regeringens fællesmarkedspolitik.

17. – Et embedsmandsudvalg har til brug for folketingsudvalget afgivet en betænkning om almindelig omsætningsafgift i engrosleddet og udarbejdet et lovudkast, men mener, at en afgift i detailleddet i givet fald vil være mere hensigtsmæssig.

18. – Udenrigsministeriet meddeler, at den britiske regering har erklæret sig villig til at forhandle om en udvidelse af fiskerigrænserne ved Færøerne (se 6/2).

20. – Forsvarsminister Poul Hansen udtaler efter sin hjemkomst fra Washington, hvor han har forhandlet med forsvarsminister McNamara, at den amerikanske regering er villig til fortsat at yde Danmark våbenhjælp i 2–3 år, hvis der fra dansk side i løbet af denne tid anskaffes materiel for et tilsvarende beløb; der er også mulighed for amerikansk våbenhjælp i endnu 5 år mod en omend ikke tilsvarende så dog stærkere dansk indsats (se 28/3).

25. – Mellem landbo- og husmandsforeningerne er der opnået enighed om en forhøjelse af basispriserne for foderkorn med 6 kr. og af brødkornspriserne med 3 kr. pr. 100 kg samt om en lovfæstet forhøjelse af hjemmemarkedspriserne for flæsk, kød, æg og fjerkræ med 1,50 kr. pr. kg. Landbrugsminister Skytte erklærer, at der ikke er politisk rygdækning for et sådant forslag.

25. – Forslag til lov om afsætning af frisk dansk frugt og danske gartneriprodukter (se 11/1) vedtages enstemmigt med 92 stemmer; 18 (k. f. og uafh.) undlader at stemme.

Handelens hovedorganisationer – Butikshandelens Fællesråd, Grosserer-Societetets Komité og Provinshandelskammeret – vender sig i en udtalelse til folketingsudvalget mod en almindelig omsætningsafgift som et egnet finanspolitisk middel på kort sigt.

26. – På et nordisk ministermøde i Oslo, hvor Danmark er repræsenteret ved økonomiminister Kjeld Philip, besluttes det snarest muligt at iværksætte et fælles hjælpeprogram i Tanganyika.

27. – Forslaget om nedsættelse af en forsikringskommission (se 11/1) vedtages med 98 stemmer (s., r. v., s. f., k. f. og venstremændene Holmberg, Foged og Thisted Knudsen) mod 29 (v. og uafh.).

28. – Danmark har opsagt aftalen med Storbritannien om fiskerigrænserne ved Færøerne.

29. – Statsminister Kampmann udtaler ved et VU-møde, at regeringen ikke på noget tidspunkt har givet tilsagn om en forhøjelse af kornpriserne. På spørgsmålet om regeringen vil give yderligere tilskud til landbrugerne udtaler statsministeren, at der ikke er forelagt tilstrækkeligt talmæssigt grundlag til at foretage sig noget yderligere. På spørgsmålet, om der er enighed i regeringen om en stigning i forsvarsudgifterne på 250–300 mill. kr. svarer han, at det radikale venstre over for ham ikke har taget forbehold med hensyn til de forøgede udgifter. Endvidere erklærer han, at han ikke kan svare på, om regeringen eventuelt vil gennemføre omsætningsafgiften sammen med s. f., men han ser gerne et forlig med oppositionen.

Maj 1962

1. – I sin 1. maj tale udtrykker statsminister Kampmann håbet om forhandlinger med oppositionen i en rolig atmosfære. Han kritiserer udstedelsen af friaktier; skal arbejderne forstå, at der kræves penge til større investeringer, og at lønningerne af den grund må stige mindre, må erhvervslivet selv vise samfundssind og tilbageholdenhed.

Formanden for smedeforbundet, folke-

tingsmand Hans Rasmussen, udtaler, at det ikke for tiden vil være rigtigt at blæse til kamp for lavere arbejdstid, og at ro på arbejdsmarkedet ved hjælp af langfristede aftaler med arbejdsgiverne vil være i alles interesse. I en omtale af bestræbelserne for forbrugsbegrænsning nævner han tvangsopsparing som en mulig udvej og udtaler, at man i en demokratisk arbejderbevægelse ikke må være fremmed for at lade foretage en vejledende folkeafstemning om Danmarks indtræden i EEC.

Formanden for arbejdsmandsforbundet, Alfred Petersen, vender sig mod samarbejdet med de radikale, går imod tilslutning til EEC og er imod omsætningsafgift samt kritiserer boligpolitikken.

2. – Statsminister Kampmann indlægges på Sundby Hospital efter et hjertetilfælde forårsaget af en blodprop til hjertet.

Undervisningsminister Helveg Petersen oplyser i finansudvalget, at den nye tekniske højskole på Lundtoftesletten vil koste 525 og ikke som i 1958 forudsat 297 mill. kr.

4. – Ved NATOs ministerrådsmøde i Athen udtaler udenrigsminister Krag, at det selv med øget dansk forsvarsbidrag er nødvendigt med bistand udefra, især fra Canada og USA. Han erkender, at Vesteuropa med sin relativt høje levestandard i højere grad end tidligere må bære sine egne forsvarsbyrder, men Danmarks geografiske beliggenhed og strategiske betydning gør det til en fælles interesse for alle NATO-lande, at moderne materiel står til rådighed for Danmarks forsvar.

5. – Udenrigsminister Krag konstitueres som statsminister under Viggo Kampmanns sygdom.

7. – Landbrugsminister Skytte træffer aftale med landbrugets organisationer om en ændring af bemyndigelsesloven, hvorefter der kan indføres særlige hjemmemarkedsafgifter under monopoltilsynets kontrol for flæsk, kød, æg og fjerkræ. Endvidere er der opnået enighed om en forhøjelse af foderkornpriserne med 6 kr. pr. 100 kg, hvortil kommer et lagertillæg på 50 øre pr. måned i 8 måneder. For at holde det mindre landbrug skadesløst for de højere kornpriser tilskyder staten 20 mill. kr. til kornpuljen plus det beløb, dog højst 15 mill. kr., hvormed statens udgifter til kornordningen for 1962–63 ligger under udgifterne for 1961–62.

8. – Regeringen godkender landbrugsministerens overenskomst med landbrugsorganisationerne.

Nationalbankdirektør Svend Nielsen udtaler ved Danmarks Sparekasseforenings årsmøde, at en afdæmpning af presset på byggeriet bør være et led i et kommende økonomisk-politisk forlig.

Formanden for Provinshandelskammeret, konsul Hans Muus, udtaler i sin årsberetning, at valutatab og inflationspres vil forstærkes, dersom der indføres omsætningsafgift.

Radiorådet vedtager med 12 stemmer mod 2 (folketingsmedlem Hanne Budtz og professor Erik Rasmussen), at der snarest skal oprettees et tredie program (»melodiradio«).

9. – I den socialdemokratiske folketingsgruppe er der misfornøjelse med landbrugsministerens aftale med landbrugets organisationer om en hjemmemarkedsprisordning.

10. – Aktuelt skriver, at det er helt urimeligt at gennemføre hjemmemarkedsordninger, der medfører prisforhøjelser for landbrugsvarerne, så længe de øvrige støtteforanstaltninger løber. Den foreslåede ordning bør derfor ikke træde i kraft før de nuværende støtteordninger udløber 31/3 1963.

Dansk Arbejdsgiverforenings formand, fabrikant Sv. Heinike, henvender sig til fungerende statsminister Krag, hvem han gør opmærksom på, at der som følge af efterspørgselspresset, navnlig i bygge- og anlægsfagene, er ved at opstå en uensartet-

hed i løn- og indkomstudviklingen, der skaber uro og utilfredshed, og som derfor kan sætte et nyt kapløb i gang mellem de forskellige befolkningsgrupper for at få forhøjet deres pengeindkomster. Det er derfor af største betydning, at regering og folketing træffer effektive foranstaltninger til at bringe bedre overensstemmelse mellem produktionsmulighederne og pengeindkomsterne.

11. – Landbrugsminister Skytte fremsætter forslag om en kornordning for høståret 1962–63 og forslag om ændring af lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m. (bemyndigelsesloven) (se 7/5).

14. – Radikal Ungdoms landsmøde har i en resolution opfordret det radikale venstre til at afbryde regeringssamarbejdet med socialdemokraterne.

15. – Den afgående formand for Sammenslutningen af Arbejdsgivere i Jern- og Metalindustrien, direktør Povl Frigast, udtaler på sammenslutningens generalforsamling, at mange medlemmer tilsidesætter kollegialitetshensyn og medvirker ved lønglidninger, som skaber et ugunstigt klima for hovedorganisationens forhandlinger ved de generelle overenskomsters fornyelse. Ved Dansk Arbejdsgiverforenings generalforsamling den følgende dag er formanden, fabrikant Sv. Heinike, inde på samme emne.

16. – Såvel regeringspartierne som de to store oppositionspartier har i folketingsudvalget om omsætningsafgiften fremlagt forhandlingsskitser. Medens regeringspartierne foreslår, at omsætningsafgiften (5 %) skal opkræves i detailleddet og omfatte fødevarer, ønsker oppositionen en afgift på 9 % lagt i engrosleddet og fødevarer holdt udenfor.

Socialdemokratiets hovedbestyrelse bemyndiger med alle stemmer mod 2 (folketingsmand Holger Eriksen og formanden for arbejdsmandsforbundet Alfred Petersen) partiets repræsentanter til at forhandle videre på grundlag af regeringspartiernes skitse.

Retsforbundets nye formand, fhv. folketingsmand Niels Andersen, udtaler sig for ny tvangsopsparingsordning.

Justitsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag til ny arvelov.

Folketinget vedtager enstemmigt forslag om ændring af lov om sygehusvæsenet (se 13/3).

17. – Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbunds hovedbestyrelse advarer mod inddragelse af købekraft på en måde, der er en urimelig belastning for de mindre og jævne indtægter, og finder det helt fejlagtigt, hvis man samtidig gennemfører foranstaltninger, der vil medføre højere priser på levnedsmidler og pumpe yderligere millioner ud til landbruget.

19.–20. – På det radikale venstres landsmøde i Herning oplyser landbrugsminister Skytte, at regeringens interne forsvarsudvalg har accepteret, at Danmark som våbenhjælp fra USA modtager 1½ eskadrille flyvemaskiner til ca. 375 mill. kr. under forudsætning af et tilsvarende dansk bidrag til materiel til de andre værn. Forsvarsministeren har foreslået, at denne ekstrabevilling fordeles med 137, 175 og 65 mill. kr. i de kommende 3 år. Landbrugsministeren tilføjer, at det for v. og k. f. er en udtrykkelig forudsætning for at medvirke til en økonomisk sanering, at der samtidig bringes klarhed i regeringens stilling til forsvarsudgifterne. Landsmodet godkender med 183 stemmer mod 71 (af i alt 420 stemmeberettigede) en forhøjelse af militærbevillingerne med 375 mill. kr. fordelt over 3 år. De øvrige punkter i resolutionen vedtages enstemmigt, deriblandt et krav om revision af Danmarks stilling til NATO-depoter og enhedskommando, hvis Vesttyskland bevæbnes med kernevåben.

21. – Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund udtaler, at regering og folketing

må indstille sig på betydelige lønkrav fra industriens arbejdere, og erklærer, at den foreslåede landbrugsordning vil stå som ild til vand i den økonomiske saneringsproces.

Tekstilbranchens organisationer henstiller, at en omsætningsafgift opkræves i detailleddet.

25. – Fungerende statsminister Krag konstaterer, at der ikke på nærværende tidspunkt er grundlag for et bredt forlig, men udtaler, at man fra regeringens side er rede til nye samtaler tirsdag 29/5.

Folketinget vedtager enstemmigt forslaget om oprettelse af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense.

27. – På provinsbankernes årsmøde kritiserer nationalbankdirektør Svend Nielsen det offentliges betydelige låntagning i udlandet gennem det sidste par år.

29. – Undervisningsminister Helveg Petersen fremsætter i folketinget en redegørelse om foranstaltninger mod lærermangelen.

31. – De 4 gamle partier slutter forlig om indførelse af omsætningsafgift m. m. (se nærmere s. 124).

Juni 1962

1. – Boligministeren udsteder forbud mod påbegyndelse af sommerhuse af enhver art samt garager.

Handelsminister Baunsgaard kritiserer, at omsætningsafgiften lægges i engrosleddet, fordi det vil begunstige udenlandske kædekoncerner.

3. – Dansk Samling og retsforbundet protesterer mod det økonomiske forlig.

5. – Formanden for den konservative folketingsgruppe, fhv. minister Poul Sørensen, udtaler, at spørgsmålet om Danmarks tilslutning til fællesmarkedet bør afgøres efter et folketingsvalg.

DsU i København har på et formandsmøde vedtaget en udtalelse, der opfordrer den socialdemokratiske folketingsgruppe til at frafalde forliget, fordi omsætningsafgiften ikke placeres i detailleddet.

6. – Kongen og dronningen ankommer til Wien på officielt besøg.

I folketinget fremsættes en række lovforslag, der er nødvendiggjort af forliget omkring omsætningsafgiften: forslag om ændringer i forbrugsafgiftslove, forslag om personfradrag og forhøjelse af børnetilskud for skatteåret 1962–63, forslag om ændring i lov om beskatning af renteforsikringer m. v., forslag om skattelettelse for opsparing, forslag om ændringer i lov om pristalsreguleret alderdomsforsikring og alderdomsopsparing, forslag om udstedelse af statspræmieobligationer og forslag om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister.

Boligministeriet udsteder en ny bekendtgørelse om regulering af byggevirksomhed, jfr. oms-forliget (se også 1/6).

7. – Folketinget foretager 2. behandling af forslaget om almindelig omsætningsafgift og 1. behandling af de 6/6 fremsatte lovforslag. Mellem partierne er der truffet aftale om, at den årlige afslutningsdebat skal finde sted ved denne lejlighed, og den kombinerede debat, der begynder kl. 9, slutter først efter midnat. Et dagsordensforslag af Aksel Larsen, hvorefter tinget opfordrer regeringen til at udskrive valg, forkastes med 131 stemmer mod 11 (s. f.).

Boligminister Carl P. Jensen fremsætter – som et led i forliget – forslag om ændringer i lov om leje (adgang til lejeforhøjelse ved lejerskifte).

8. – Landbrugsminister Skytte har afvist krav fra socialdemokratisk og fagforeningsside om, at forhøjelsen af landbrugets hjemmemarkedspriser tidligst må gennemføres efter 1/10.

V. og k. f. har meddelt, at de ikke vil medvirke ved gennemførelse af forslaget om økonomisk samordning (se 8/1).

Forslaget om ændring i lov om landbrugsejendomme (se 15/3) vedtages enstemmigt, idet dog 20 (k. f. og uafh.) undlader at stemme. Desuden færdigbehandles forslaget om ændringer i lov om folkeskolen (se 16/3), der vedtages med 131 stemmer mod 4 (uafh.), medens 3 v. undlader at stemme.

12. – Ministerialforeningen angriber administrationsudvalgets forslag om at dele ministerierne i et departement og en række direktorater (se 21/2).

13. – Regeringen meddeler, at loven om økonomisk samordning og loven om hjemmemarkedspriser for landbrugsvarer først vil kunne færdiggøres efter nærmere undersøgelse og yderligere udvalgsarbejde. Regeringen vil derfor anmode folketingets formand om at indkalde tinget til møde i sidste halvdel af august, således at de to lovforslag kan færdigbehandles i indeværende folketingsår. Det tilføjes, at der mellem regeringspartierne er enighed om at søge gennemført en ændring af bemyndigelsesloven, således at der for landbrugsvarer kan fastsættes hjemmemarkedspriser med godkendelse af monopoltilsynet. Erklæringen er tiltrådt af socialdemokratiets hovedbestyrelse. Landbrugsrådets præsident, folketingsmand Anders Andersen (v.), udtaler, at regeringen har svigtet den aftale, der er truffet med landbruget, medens landbrugsminister Skytte erklærer sig tilfreds med kompromis'et og udtaler, at det ikke vil betyde nogen forsinkelse for landbrugets udnyttelse af lovgivningen.

Regeringen beslutter at give skibsreder A. P. Møller koncession på eftersøgning i Danmarks undergrund af olie og naturgas.

14. – Grosserer-Societetets Komité henstiller til folketingets partier og til regeringen, at den fortsatte behandling af forslaget om omsætningsafgift udskydes til den planlagte møderække i august.

15. – Folketinget færdigbehandler forslaget om omsætningsafgift og de øvrige forslag i forbindelse med forliget om omsætningsafgift (se 6/6 og 7/6) bortset fra forslaget om skattelettelse for opsparing, der udskydes til efteråret. Omsætningsafgiftsforslaget vedtages med 133 stemmer mod 18 (s. f., uafh., den kons. Fanger og den rad. Aage Fogh), medens 2 (venstremanden Anker Lau og den kons. Adolph Sørensen) undlader at stemme. Holger Eriksen (s.) der er modstander af omsætningsafgiften, er bortrejst.

I øvrigt færdigbehandles forslaget om en kornordning for 1962–63, der vedtages med 140 stemmer mod 11 (s.f.) medens Axel Sørensen (r. v.) undlader at stemme, samt forslaget om ændringer i aktieselskabsloven (se 16/3).

I den forløbne del af folketingsåret 1961–62 er der fremsat i alt 150 lovforslag, deraf 144 regeringsforslag. Af de fremsatte forslag er 132 endeligt vedtaget, medens 18 ikke er blevet behandlet til ende eller er bortfaldet. Desuden er der forelagt 11 forslag til folketingsbeslutning, hvoraf 10 er vedtaget, der er stillet 9 forespørgsler, hvoraf 1 er taget tilbage, og fremsat 4 redegørelser fra ministre.

19. – Udenrigsminister Krag udtaler i fællesmarkedets ministerråd, at de danske forhandlinger om medlemskab nu er så langt fremskredne, at det ved udgangen af juli vil være muligt at have et overblik over de eventuelle løsninger.

21.–22. – På et EFTA-ministerrådsmøde i København opnås enighed om en yderligere nedsættelse af de indbyrdes toldsatser med 10 % til 50 % i forhold til udgangspunktet fra 31/10. Østrig og Norge får dog frist til henholdsvis 31/12 1962 og 30/4 1963. Danmark har opnået en

undtagelsesordning for særlig konkurrencefølsomme industrivarer, men har ikke fået gennemført krav om en forbedret landbrugsordning. Med Norge skal der finde bilaterale drøftelser sted om de danske kvantitative restriktioner for Norges industrieksport.

23. – Fungerende statsminister Krag udtaler, at spørgsmålet om grundpriserne og fremskaffelse af byggegrunde, derunder tilstrækkelige arealer til ferieformål og sommerhuse, vil blive et af de største problemer, når folketinget samles til efteråret.

25. – Østre Landsret frifinder monopoltilsynet for landbrugsorganisationernes påstand om, at det er forpligtet til at godkende en smørpris på 7,50 kr. pr. kg som grundlag for afgiftsfastsættelsen ved hjemmemarkedsordningen (se 23/3 1961).